

Vihreät De Gröna

Principprogram godkänt på partimötet 28.5.2006

Uppgift: Rejäl förändring

De gröna värdena

1. Ansvar för framtiden

Den värld vi lämnar åt de följande generationerna ska vara i bättre skick än dagens.

2. Globalt ansvar och fred

Solidariteten måste överskrida staternas gränser, och konflikterna lösas preventivt.

3. Naturen har ett egenvärde

Konsumtionen av natur och naturrikedomar bör grunda sig på rättvisa gentemot naturen och de kommande generationerna. Djur ska behandlas etiskt.

4. Social rättvisa

Staten och kommunerna bör garantera alla ett människovärdigt liv och god basservice.

5. Grön feminism

Könet är ett golv att ta sats från, inte ett tak att stöta ihop med. Samhällsstrukturerna bör stöda olika sorters människor, inte diskriminera dem.

6. Multikulturalism

I ett bra samhälle kan var och en fritt välja sin världsåskådning. Representanterna för olika kulturer bör bemöta varandra med aktning, och i enlighet med gemensamma regler.

7. Ett gott liv

Politikens målsättning bör vara att förbättra livskvaliteten och att skapa en god vardag.

8. Bildning

Var och en ska ha rätt till utbildning och bildning.

9. Deltagande medborgarskap

Var och en i landet bosatt person ska kunna utöva ett aktivt medborgarskap och ha möjlighet att påverka.

Inledning – Gröna förbundet driver på en rejäl förändring

Gröna förbundet driver på en rejäl förändring. Den globala gröna rörelsen behövs idag mer än någonsin tidigare. Klimatförändringen hotar vår miljö och framtiden för vår livsform. Människans välmåga är hotad på grund av de förändringar i arbetslivet som dagens globala ekonomi orsakar. Den gröna rörelsen erbjuder en rättvis och trygg lösning. Vi vill ge de efterkommande generationerna en värld som mår bättre än dagens.

Den globala ekonomin och informationssamhället vänder uppochner på vår vardag. Arbetslivet har för många blivit en svåröverskådlig snuttarbetsdjungel. Den globala ekonomin ter sig ansiktslös och omöjlig att styra och gnager på det demokratiska beslutsfattandet. Marknadskonkurrensen hotar att omforma våra liv till en smak- och luktfri produkt.

Vi lever i en tid full av osäkerhet och stora risker av helt nytt slag. Klimatförändringen är verklig och visar sig i form av en ökning av naturkatastrofer och extrema väderförhållanden. Naturens mångfald lider av att allt flera växt- och djurarter utplånas. Fast världen som helhet blir rikare ökar klyftan mellan de rika och de fattiga. Den internationella ojämlikheten och orättvisan och olika kulturers oförmåga att förstå varandra ger upphov till konflikter. Globaliseringen har försvagat den känsla av samhörighet som den nationella identiteten byggde upp, men inte kunnat erbjuda någon ny gemenskap istället.

Ändå är det sekel vi nyss påbörjat fyllt av hopp. Förutom stora risker står mänskligheten också inför stora möjligheter. Vi har kunskap och medel att ta itu med utmaningarna. En kostnadsfri och högtstående utbildning garanterar att samhället också i fortsättningen är jämlikt och socialt rättvist. Det globala medborgarsamhället blir starkare och det medför både vilja och medel att hitta de politiska lösningarna. Vi kan inte leva enbart här och nu; vi måste se till att inte reagera på problem först när de uppstår utan istället åtgärda dem redan innan de uppstått.

Att stoppa klimatförändringen kräver en radikal förändring i riktning mot en ekoeffektiv ekonomi och ett mer ekologiskt sätt att leva. Det förutsätter miljöåtgärder i vardagen lika väl som en global klimatpolitik. Människan måste förstå att hon är en del av naturen – vi måste värna om naturens mångfald och anpassa all verksamhet till naturens bärkraft.

Finland är fortfarande långtifrån jämlikt. Den gröna feminismen omformar strukturerna så att det uppstår ett för alla rejälare samhälle fritt från diskriminering och generalisering. En kulturell växelverkan baserad på jämlikhet ger oss en möjlighet att förstå andra bättre, berika våra liv och öppna nya dörrar i vår egen kultur. Den nya finländskheten respekterar både traditioner och olikheter.

Vi behöver mera tid, mindre skräp. Arbetslivets spelregler bör förändras så att människorna har tid för sig själva och för varandra. Istället för konsumtionssamhället ska vi gå in för att skapa ett servicesamhälle. Genom målmedveten satsning på ren teknologi, servicenäringar och en nyskapande ekonomi kan Finland bli ett föregångarland. Vi behöver mera företaganda och mod. Ett socialskydd baserat på en grundinkomst skulle ge människorna trygghet i vardagen och mod att göra de livsval de känner för. En människas misslyckande får inte leda till marginalisering; och möjligheterna till en ny start bör få stöd.

För att rättvisa mellan människor ska förverkligas behöver den globala ekonomin styrning. Genom att fördela välstånd kan fattigdomen avskaffas. En marknadsekonomi baserad på ekologiska, sociala och etiska grunder ger alla människor möjlighet till välstånd.

Vi gröna tror på verksamhet på gräsrotsnivå. För att fungera väl kräver den representativa demokratin aktiva människor, vilkas möjligheter att påverka inte gjorts alltför komplicerade. Demokrati behövs i allt högre grad också utanför statsmakten – världens problem går inte att lösa enbart i kabinetten. Var och en bör ha möjlighet till ett aktivt medborgarskap och tröskeln för att erhålla medborgarskap bör sänkas.

Vi behöver en rejäl förändring. Den gröna rörelsen antar utmaningen, världen är värd en bättre framtid.

I Rättvisa är det allra viktigaste

Den gröna rättvisan fungerar både globalt och mellan olika arter och generationer. Vi bör ta ansvar för våra medmänniskor lika väl som för miljön och hela världens framtid. Den värld vi efterlämnar åt kommande generationer ska vara i bättre skick än dagens. Alla människor är lika värda. Ojämlighets- och fattigdomsspiralen bör brytas. Samhällets strukturer får inte fungera marginaliserande, utan bör stöda olika livsval. Var och en ska garanteras ett människovärdigt liv och möjligheter till en kvalitativt högklassig utbildning och en god social- och hälsovård.

Miljövård är rättvisa

Miljövården handlar om rättvisa. Dagens och framtidens människor har lika stor rätt till en ren och artrik miljö. Att lösa miljöproblemen är en av de främsta utmaningarna för samhället. Problemen erbjuder samtidigt en möjlighet till att förnya samhället och styra in det på en hållbarare kurs med betoning på livskvalitet.

Vår livsstil inverkar på alla – finländarnas ekologiska fotspår är det femte största i världen. Om alla levde som vi finländare skulle världens befolkning idag behöva fyra jordklot. De rika länderna har under århundraden samlat på sig en ekologisk och moralisk skuld genom att

förbruka mycket mer än sin rättmätiga andel av de gemensamma resurserna. Samma stater bör nu bära huvudansvaret för att lösa de globala miljöproblemen och erkänna utvecklingsländernas rätt att höja sin levnadsstandard.

Klimatförändringen är det största hotet mot mänskligheten. För att undvika en katastrof bör utsläppen minskas till bråkdel av vad de är idag. När nya utsläpps begränsningar görs upp måste man tillämpa klimaträttvisa, enligt vilken alla världens invånare har lika, men begränsad rätt att producera växthusgaser. Finland har redan tillräckligt med hållbara medel för att ersätta de fossila bränslena i sin energiproduktion. Kärnkraften behövs inte eftersom det finns bättre alternativ att trygga energitillgången med. Kärnkraften ökar otryggheten i världen och gör övergången till förnybara energikällor och en förnuftig styrning av energikonsumtionen långsammare. Den kärnkraftskapacitet som redan är i bruk bör avvecklas gradvis. Att ersätta oljan med naturgas är bara en tillfällig lösning på väg mot en hållbar energiproduktion.

Rent vatten och tillräckligt med föda är var och ens rättighet. En femtedel av jordens befolkning lider av hunger och brist på rent vatten, trots att det finns tillräckligt av bäggedera i världen. Utvecklingsländerna bör ges möjligheter att skydda sin självförsörjning inom matproduktionen. Dessutom bör lokala producenter garanteras en tillräcklig del av jordbruksprodukternas pris. Jordens sötvattensreserver bör skyddas för utsläpp från jordbruk, industri och samhällen. På grund av utfiskning har havens fiskbestånd rasat på många håll. Förutom begränsningar bör det skapas skydds zoner i havet där allt fiske är förbjudet.

Räddningen av Östersjön bör lyftas fram som ett av de viktigaste målen inom den finländska och europeiska miljöpolitiken. Östersjön är världens mest förorenade hav. I Finlands närvattenområden är det våra egna utsläpp som förorenar mest, även om de är mindre än många andra länders. För att rädda Östersjön måste alla utsläpp minskas. Inom jordbruket bör man till exempel stöda återanvändning av näringsämnen och ekoproduktion, inom fiskodlingen slutna kassar och dessutom bör samhällena se till att ha en effektiv avfallshantering stödas. Genom samarbete inom Östersjöområdet bör stränga utsläppsnormer fastställas för att minska utsläppen från de största belastarna.

Naturens mångfald har ett egenvärde. Allt liv är värdefullt i sig och inte bara för att fylla människans behov. Att naturens mångfald minskar beror framför allt ofta på mänsklig nonchalans, vilket leder till att andra arters livsmiljö förändras eller förstörs. Alla arter anpassar sig inte till förändringen; man uppskattar att till och med en tredjedel av de olika organismarterna hotas av utrotning före år 2050. Både på ett individuellt och ett samhälleligt plan måste det ske förändringar så att man värnar om naturens mångfald.

Skogsnaturens mångfald är hotad. På grund av det effektiva intensivskogsbruket håller många organismarter på att dö ut. Skogsbrukets metoder bör förnyas, ekonomiskogarna rekonstrueras och tillräckligt stora och enhetliga skogsområden skyddas. Till exempel bör andelen skyddad skogsareal klart höjas i södra Finland. För att skydda

världens skogar bör man inom utvecklingssamarbetet, inom handeln och utrikespolitiken främja ekologisk hållbarhet.

Vid sidan av skyddet av arter bör målsättningen vara att öka djurens välmåga på individplan. Minimikraven vad gäller djurhållning bör baseras på var och ett djurs arttypiska beteende. Vi bör erkänna djuren som kännande och självmedvetna varelser. Vad gäller livsbetingelserna för produktionsdjuren finns det mycket att förbättra. Inom husdjursekonomin bör man betona ekoproduktionen, eftersom den tillåter djuren att förverkliga sina sociala och rörelsemässiga beteendebeständigheter. Djurskyddslagstiftningen bör övervakas noggrannare än hittills. Av etiska skäl bör man avstå från pälsdjursnäringen och pälsfarmare som avvecklar bör få stöd för att starta en ny näringsgren eller produktionsinriktning. Även broileruppfödningen och äggproduktionen i sin nuvarande form bör upphöra.

Att förebygga miljöproblemen förstärker även säkerheten. Allt oftare har de grundläggande orsakerna till krig att göra med kontroll av naturresurser. Typiskt för miljöproblemen är att de i ett första skede visar sig i form av så kallade långsamma trender och först i det kritiska skedet kommer nyhetsrubrikerna om mänskligt lidande. Flera av dagens säkerhetsrisker har direkt eller indirekt att göra med miljökatastrofer.

Den goda vardagen i det rejäla samhället

Måttet på hur rejält samhället är ska sökas i vardagen. Var och en har rätt till en god och trygg vardag. Det innebär till exempel en tillräcklig utkomst, rätt till god hälsovård och utbildning samt möjligheter att sammanjämka arbets- och övrig tid på ett fungerande sätt. Målsättningen bör vara en politik som löser problemen redan innan de uppstår. Det innebär en förebyggande verksamhet till förmån för både människans och naturens välmåga. Samtidigt bör man förbättra möjligheterna för folk att inverka på sitt eget liv.

I ett gott samhälle finns det utrymme och behov av olika sorters människor. Att dela in människor i arbetande och arbetslösa skuldbelägger i onödan dem som saknar arbete eller som av en eller annan orsak är beroende av socialhjälp. Det finns även mycket värdefullt arbete som i detta nu utförs utan lön. Till ett människovärdigt liv hör en grundinkomst som kan garantera en rimlig utkomst. Denna rättighet tillhör alla befolkningsgrupper som står utanför arbetsmarknaden – såväl studerande som barnfamiljer och pensionärer. Fattigdomen i Finland har ökat starkt under de senaste tio åren. Ojämlighetsspiralen bör brytas och avskaffandet av fattigdomen bör bli en central målsättning. Bostadslösheten är en skamfläck i samhället.

Vad gäller hälsofrågor bör målsättningen vara jämlikhet – den andliga och fysiska hälsan bör inte vara beroende av ens ekonomiska situation. Den offentliga makten bör skapa förutsättningar för folk att främja sin egen hälsa. Knappa inkomster får inte leda till att människor inte har råd att äta hälsosamt och ägna sig åt hälsofrämjande

hobbyer. Man bör speciellt se till jämlikheten inom vården och den demokratiska styrningen av den förbättras. Man bör i synnerhet satsa på hälsovård för barn och ungdomar för att minska skillnaderna i hälsa inom dessa grupper. De svårt sjukas möjligheter till att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället bör kontinuerligt främjas. Patienternas egenandel av vårdavgifterna får inte höjas.

Inom hälsovården bör förebyggande åtgärder betonas. Minst lika viktigt som en fungerande hälsovård är att uppmuntra människor till att röra på sig i vardagen, att se till att människor inte blir utbrända i sitt arbete och att det finns en preventivt fungerande mentalvård. Det här förbättrar livskvaliteten och minskar hälsoproblemen. Särskilt viktigt är detta eftersom andelen äldre ökar, vilket ställer speciella krav på hälsovården.

Utbildning och bildning är grundrättigheter som ska vara tillgängliga jämlikt för var och en. Utbildning är viktigt eftersom det främjar likställdhet och social rättvisa. Därför bör utbildningen vara kostnadsfri från grundskolan upp till universitetsnivå, och de studerande bör garanteras tillräcklig utkomst utan att vid sidan av studierna behöva förvärvsarbete eller lyfta lån. På alla nivåer bör det finnas tillräckliga resurser för en högtstående utbildning som beaktar olikheterna bland de studerande. En jämlik möjlighet till utbildning är också en konkurrensfördel, eftersom ett litet land inte har råd att slösa bort sin kunskapspotential.

Varje barn bör erbjudas en god tidigfostran. De nordiska ländernas rådgivningstjänster är unika, jämte dagvården och familjeservicen bör de fortsättningsvis utvecklas framför allt med tonvikt på barnens behov.

Den högtstående och omfattande utbildningen är framgångssagan i det finländska samhället. Grundskolan och utbildningen på andra stadiet bör ge varje ungdom olika möjligheter till senare utbildningsval. Speciell uppmärksamhet bör fästas vid att invandrare i alla åldrar har möjlighet att utbilda sig och hitta sysselsättning. På samma sätt måste man fästa speciell uppmärksamhet vid de ungdomar som har svårigheter att klara av grund- eller yrkesskolan. Det sätt på vilket samhället värdesätter olika yrken styr ungdomarnas yrkesval. Dessutom bör utbildningsutbudet och arbetsmarknadens behov sammanjämkas bättre än hittills. Det fria bildningsarbetet och den alternativa pedagogiken bidrar med värdefulla tillägg till utbildningsutbudet, och deras verksamhetsmöjligheter bör stödas. Utbildningen av vuxna i alla åldrar är värdefull enligt principerna om det livslånga lärandet.

Universiteten och yrkeshögskolorna bör garanteras tillräckliga resurser och självständighet visavi sin verksamhet.

Forskningsfriheten är en central princip som bör respekteras även i framtiden. Utbildning och vetenskap har sitt speciella värde som skapare av bildning, och bör inte påtvingas resultatansvar och marknadsstyrning. Å andra sidan är utbildning och vetenskap betydelsefulla främjare av välmåga. När studenter och forskare erbjuds utrymme för kreativitet och inläring skapas kunnande som leder till ekonomisk framgång för nationen. Den finländska högskolepolitiken bör även aktivt stöda

skapandet av ett europeiskt högskoleområde samt vetenskapens och bildningens ställning i Europa. De studerandes och forskarnas internationella rörlighet bör främjas, för det ökar kunskapsutbytet och den kulturella förståelsen.

Kulturen och konsten har både ett samhälleligt egenvärde och är vägar till ett gott liv. Kulturpolitikens värden är mångfald, frihet, jämlikhet, ansvar och kontinuitet. Det bör vara möjligt att skapa och ägna sig åt kultur ur flera olika utgångspunkter, och samhället ska inte reglera kulturens innehåll. Staten bör bära sitt ansvar för finansieringen av kulturen, kulturen ska inte vara beroende av kommersialism eller välgörenhet. Alla har rätt till kultur.

Utgångspunkten för likställdhet är olikhet

Alla människor har rätt till ett fritt liv och lika möjligheter oberoende av kön, könsidentitet och könsuttryck. Det finländska samhällets strukturer bemöter inte kvinnor och män jämlikt. Det förhärskande tvåpoliga systemet begränsar många människors möjligheter att förverkliga sig själva och fungera som samhällsmedlemmar. Målsättningen för den gröna feminismen är att förändra samhällsstrukturerna så att det skapas ett samhälle fritt från förhandsförväntningar visavi kön och som därför är rejälare för alla. Den gröna feminismen är också en människors befrielseörelse.

Jämlikhet mellan könen bör vara det centrala inom samhälleligt beslutsfattande. Man bör med akt och mening söka upp och förändra patriarkala strukturer som förhindrar kvinnor och män från att fullt ut och mångsidigt delta i arbets-, familje- och samhällslivet. I all offentlig verksamhet bör könsinverkan systematiskt och öppet utvärderas på förhand. I idealsamhället behöver man inte fästa uppmärksamhet vid könet, men de könsbundna strukturerna måste först synliggöras för att de ska kunna förändras. Därför är könskvoter ett fungerande medel att befärma jämlikhet med. Lika lön mellan könen kan uppnås när de ojämlikhetsskapande strukturerna förändrats.

Var och en bör ha lika möjligheter att förena arbete och familj. Man bör speciellt ta itu med den arbetsdiskriminering som drabbar unga kvinnor, och de utgifter för arbetsgivaren som orsakas av föräldraledigheten bör delas jämnt mellan samtliga arbetsgivare. Också i familjer där föräldrarna är av samma kön ska ha lika rätt till föräldraförmåner. Pappornas ansvarstagande inom familjen och delaktighet i barnens liv bör stödas och mammornas valmöjligheter breddas. Den nuvarande föräldraledigheten bör förlängas till ett år sammanlagt så att en del av ledigheten är öronmärkt för den ena föräldern. Den gröna feminismen bidrar till att förverkliga jämlikhet inom arbetslivet och stöder mångfalden vad gäller familjemodeller, samtidigt som den frigör arbetsfördelningen inom familjerna från könsrollstänkande.

Familjer bör bemötas jämlikt. Äktenskapslagen bör förändras så att lagen inte definierar parternas kön. Sambor och registrerade par av

samma kön bör få lika rätt till inre och yttre adoption, fertilitetsvård, juridiskt föräldraskap och inkomstöverföringar som par av olika kön. Myndigheternas sakkunskap om familjeformernas mångfald bör ökas så att alla familjer kan få lika högtstående tjänster. Istället för myndigheter och lagar ska människorna själva få definiera sin familj. I verkligheten kan barn inom ny- och regnbågsfamiljer ha fler än två föräldrar. Även adoptiv- och distansföräldrarnas föräldraskap bör stödas. Adoptivföräldrar bör ha rätt till samma förmåner som andra föräldrar. Möjligheterna att skaffa barn och bilda ett parförhållande ska vara jämlika i samhället, men även frivillig barnlöshet eller singelskap ska vara lika värdefulla och respekterade val.

Alla drar nytta av att jämlikheten främjas. Männen är överrepresenterade både bland de mest framgångsrika i samhället och bland de värst marginaliserade. Även om kvinnors fattigdom ökat oroväckande, utgör en skilsmässa eller arbetslöshet statistiskt sett en större risk för män att till exempel marginaliseras, alkoholiseras eller bli bostadslösa. Olika mäns färdigheter att fungera jämlikt och självständigt som samhällsmedlemmar bör stödas genom att man försöker finna metoder att vidga dagens alltför ensidiga mansmodell. På samma sätt bör man stöda barns rätt till kontakt med sina föräldrar till exempel efter en skilsmässa. Genom att speciellt se till att pojkar och unga män blir delaktiga av jämlikhetsfostran kan man främja mångsidigare rollmodeller och en äkta jämlikhet. Det nuvarande värnpliktssystemet diskriminerar omotiverat männen och upprätthåller för sin del en värld där mannen ska acceptera användande av våld och en hierarkisk handlingsmodell.

Våld riktat mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem i Finland. Att minska det könsspecifika våldet lyckas bara genom specialåtgärder. Att upptäcka våld och skapa effektiva motåtgärder mot det förutsätter samarbete mellan olika myndigheter, utbildning och att man betonar frågans viktighet. Upptäckten, statistikföringen och stävjandet av hatbrott måste bli effektivare. Hatbrott är till exempel brott begångna av rasistiska skäl, brott som begåtts på grund av offrets sexuella orientering eller hans/hennes övertygelse. Ett mer omfattande skydds- och stödsystem än det vi har idag bör utvecklas både för offer och gärningsman. Barn och unga bör uppfostras till att respektera olikheter och andra människors integritet. Man bör också ingripa i det sexuella trakasseriet som förekommer bland ungdomen.

Barn behöver frid och ro för att växa i sin egen takt. Offentliga utrymmen ska stå till allas förfogande, vara trygga och inte förtingliga någon, av detta skäl ska likställighetslagen utsträckas till att omfatta inte bara grundskolan utan också reklamen så att ingen förtingligas genom den i offentliga utrymmen. I den tidiga fostran och i skolorna bör verksamhetsplanernas könsinverkan utvärderas, man bör avstå från ett heteronormativt innehåll inom undervisningen och lära ut korrekt kunskap om sexualitet och sexuella minoriteter. Eleverna ska uppmuntras att fördomsfritt söka sig till ämnen som intresserar dem och upptäcka sin egen personlighet, utan könsroller.

Utgångspunkten för ett humant åldrande måste vara att stöda självständighet och funktionsduglighet. Växelverkan och samarbetet

mellan olika åldersgrupper ska utökas och de förändringar som är av nöden på grund av att andelen äldre bland befolkningen stiger ska planeras och genomföras tillsammans.

Handikapp eller sjukdom får inte begränsa rätten till offentliga tjänster. Handikappade ska ha rätt till bostad en subjektiv rätt till nödvändig personlig assistent och stödtjänster. Hinderfriheten i samhället bör aktivt befrämjas bland annat med hjälp av olika trafik- och byggnadstekniska lösningar och datateknik. Genom att beakta de handikappades speciella krav inom beslutsfattandet och samhällsplaneringen stöder man deras rätt att fungera som fullvärdiga samhällsmedlemmar. Detta innebär till exempel möjlighet till utbildning, familjegrundande och medverkan i arbetslivet.

I ett gott samhälle kan var och en fritt välja sin världsåskådning. Individuell frihet och likställdhet förverkligas bäst i ett mångkulturellt och tolerant samhälle. Att konfronteras med och acceptera olikheter är befriande för hela samhället. Såväl offentliga institutioner som arbetslivet bör på ett jämlikt sätt vara öppet för olika kulturer, religioner och för trolösa. Både invandrarminoriteternas och våra inhemska minoriteters kulturer och religioner berikar de lokala traditionerna och blir en del av den finländska kulturen. Människornas strävan att förverkliga sig själva som en del av en större gemenskap bör stödas. Världsåskådnings- och religionsfriheten bör försvaras, i ett mångkulturellt samhälle bör staten bemöta alla religiösa gemenskaper jämlikt och statens speciella relation till våra nuvarande två religionssamfund bör slopas. Man ska ändå inte i toleransens namn acceptera att mänskliga rättigheter kränks, utan alla bör avkrävas samma respekt för varandra.

Vi behöver en mångsidig språkpolitik som tryggar språkens och kulturernas mångfald, internationalisering och invandring. Både Finlands tvåspråkighet och de traditionella minoriteternas ställning bör stödas. I tvåspråkiga kommuner bör man även i praktiken få service på båda språken. Samernas rättigheter har fortfarande inte uppfyllts i Finland i enlighet med internationella avtal. Samernas rätt att använda sina språk samt deras rätt till mark, vatten och traditionella näringar bör garanteras i lagstiftningen. Romernas ställning och utbildningsnivå bör förbättras och möjligheterna att använda teckenspråk för dem som har det som sitt "modersmål" bör främjas.

Det bör bli verklighet av det grundlagsenliga diskrimineringsförbudet. Lagstiftningen mot diskriminering måste tas i bruk på alla delområden i samhället. Lagen om likställdhet måste kompletteras på så sätt att all diskriminering regleras på samma sätt. På samma sätt bör minoritetsombudsmannen resurser och befogenheter utsträckas till att omfatta även diskriminering av sexuell inriktning, av handikappade och åldersdiskriminering. Den offentliga makten bör producera information om likställdhets- och jämlikhetsplaneringen och till exempel erbjuda arbetsgivarna skolning så att de planer som lagen kräver medför verklig nytta i arbetslivet. En människa som hör till flera minoriteter eller specialgrupper kan råka ut för en mångbottnad diskriminering. Man bör fästa speciell uppmärksamhet vid att förebygga och avvärja detta slag av diskriminering.

Kravet på jämlikhet känner inga nationsgränser. Finland är inget jämlikhetens modelland, men i många länder är kvinnornas och olika minoriteters ställning ändå sämre än hos oss. Finland bör lyfta fram jämlikhets- och likställdhetsfrågorna i sina utrikesrelationer, inom handelspolitiken, inom utvecklingssamarbetet och i verksamheten inom Europeiska unionen. Utgångspunkten får inte vara en attityd som förringar andra kulturer utan alla människors lika grund- och mänskliga rättigheter och deras primära ställning till exempelvis jämfört med ekonomin.

En etisk utrikespolitik

Rättvisuppfattningen bör vara central inom utrikespolitiken.

Finlands utrikes- och säkerhetspolitik bör grunda sig på ett vitt säkerhetsbegrepp, en världsomfattande solidaritet, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati samt förebyggande av konflikter. Finland bör stöda Förenta nationernas ställning som främjare av världsfreden och global rättvisa.

Finland bör förverkliga en etisk utrikespolitik med hjälp av vilken man bygger upp en bättre värld.

En utrikespolitik som snävt koncentrerar sig på den egna tillfälliga nationella nyttan gagnar inte någon, utan skapar bara motsättningar mellan länder och människor. De internationella rättsprinciperna bör omfatta alla stater och Finland bör fördöma också den olagliga eller oetiska verksamhet som stater ägnar sig åt, såsom terrorism eller tortyr.

Biståndsmedlen bör före utgången av år 2010 höjas till den nivå som FN rekommenderar, det vill säga 0,7 % av bruttonationalprodukten, och före utgången av år 2015 till 1 procent i likhet med de övriga nordiska länderna. Finland bör vara ett exempel på hur man genom de rika ländernas insatser kan råda bot på den värsta fattigdomen och garantera alla barn möjligheter till skolgång. Förutom biståndsmängden är det viktigt att förbättra även kvaliteten; resurser bör speciellt styras till utbildning av kvinnor och barn samt till att förstärka medborgarsamhället och demokratin genom stöd till lokala organisationer. De fattigaste ländernas skulder bör efterlätas om dessa länder förbinder sig till en fungerande och god administration.

De nya hoten förutsätter förebyggande, mjuka lösningar.

Säkerhetshoten har förändrats. Istället för traditionella militära och statliga hoten har terrorism, kärnkraftskriser, världsomfattande epidemier, informationssamhällets sårbarhet och miljökatastrofer stigit fram som nya hot. Dessa är i allmänhet övernationella och kräver internationellt samarbete. De bästa motåtgärderna är mjuka, såsom en ökad global rättvisa, en minskning av fattigdomen, miljöskyddssamarbete och internationell avrustning.

Finland bör avstå från allmän värnplikt och övergå till selektiv värnplikt. Betydelsen av internationella krishanteringsuppdrag har ökat, och de flesta europeiska stater har avstått från allmän värnplikt. Istället

för att förbereda sig på hot från massiva markattacker ska resurserna användas effektivt för att svara mot dagens hot. Finland bör underteckna Ottawa-fördraget mot användningen av landminor. De resurser som frigörs när man överger dagens värnpliktssystem bör speciellt styras till avvärjning av nya icke-militära hot samt till att göra utbildningen mer tidsenlig. Vapenvägrarnas fängelsedomar bör avskaffas omedelbart.

Finland och Europeiska unionen bör också bära sitt ansvar för den globala säkerheten. Utgångspunkten för krishanteringen bör alltid vara strävan till fred och respekt för de mänskliga rättigheterna. I synnerhet bör man utveckla förmågan till civilkrishantering, verksamheten bör betona vikten av fungerande samhällsstrukturer vid förebyggandet av kriser och speciellt vid eftervården av kriser. Europeiska unionen är ett gott exempel på hur man genom ekonomiskt samarbete kan bygga upp fred, välbefinnande och stabilitet, och i denna anda kan man se unionens utvidgning som en utvidgning också av säkerheten. Finland bör för sin del verka för att motsättningarna i världen minskar, i synnerhet bör man stöda dialogen mellan kristendom och islam i Europa. Världsfreden och en rejäl världsordning förutsätter att det finns respekt mellan olika religioner och kulturer. Finland bör inte ansöka om medlemskap i Nato. Finlands riksdag bör även i fortsättningen ansvara för försvaret av Finland, för militärresurserna och krishanteringsoperationerna.

Finland bör i EU verka för att den demokratiska utvecklingen i Ryssland stöds. En utvidgning av de mänskliga rättigheterna och yttrandefriheten skulle stabilisera utvecklingen i Ryssland och avspeglade sig som en lugnande faktor i hela Eurasien. En negativ utveckling igen medför förutom mer mänskligt lidande i Ryssland också större utmaningar för gränsbevakningen i kriminaliteten i Finland.

II En ekonomi som tjänar människor och miljö

En kvantitativ tillväxt avslöjar ingenting om samhällsutvecklingen. Målsättningen för den ekonomiska politiken måste istället för ekonomisk tillväxt vara människans och miljöns välbefinnande. Marknadsekonomin är en god dräng men en dålig husbonde. En rättvis ekonomi förutsätter politisk styrning både lokalt och globalt. Spelreglerna inom arbetslivet måste förändras så att arbetet anpassas till att följa människornas behov. Vi behöver en grundinkomst för att trygga vardagen och ge folk mod att göra livsval.

Ekonomins nya strukturer

Bevarandet av välfärden är i framtiden möjligt bara om produktionen och konsumtionen blir mer ekoeffektiva. Hela det ekonomiska systemet måste bli hållbart ur miljösynpunkt. Det förutsätter att man kontinuerligt ställer konkreta målsättningar för en minskning av användandet av naturresurser och energi. I takt med den teknologiska utvecklingen behövs i framtiden bara en bråkdel av dagens råvarumängd för att producera produkter och tjänster. Ny teknologi räcker ändå inte i sig, det behövs också samhällelig styrning, en ansvarsfull affärsverksamhet och förändringar i konsumtionsvanorna. Byggandet av ett hållbart samhälle kräver inte en sänkning av välfärden, utan en heltäckande strukturomvandling, där den ekologiska, sociala och ekonomiska hållbarheten går hand i hand.

Ett centralt medel för en ekologisk strukturomvandling är att inrikta beskattningen på materiell konsumtion och belastning av naturen. Det grundläggande problemet i den nuvarande ekonomin är att miljöskadorna inte ingår i priserna. Genom utsläppshandel och en ekologisk skattereform kan man till exempel främja återanvändning, minska i synnerhet användningen av icke-förnybara naturresurser samt öka produkternas och energiförbrukningens ekoeffektivitet.

Ett bra skattesystem jämnar ut inkomstfördelningen och är enkel och motiverande till sin struktur. Genom en ekologisk skattereform kan arbetsbeskattningen gradvis minskas, vilket innebär att arbetsmotivationen ökar. När man i ett system baserat på en grundinkomst dessutom sammanjämnar arbete och socialskydd bättre blir slutresultatet att det alltid är lönsamt att arbeta.

Att förbättra sysselsättningen är en viktig målsättning ur välfärdsperspektiv och nationalekonomiskt sett. Den ekologiska skattereformen och grundinkomsten förbättrar sysselsättningen. Sysselsättningen stöds också av ett mångsidigt näringsliv som inbegriper olika former av företagande. Man bör till exempel förbättra verksamhetsbetingelserna och konkurrensförmågan för små- och familjeföretagare samt andelslag, och det gäller att hitta nya och

lönsamma yrken och tjänster. Det borde vara möjligt att grunda allmännyttiga företag i Finland.

Framgång i den globala ekonomin förutsätter att man är en föregångare. Finland bör målmedvetet satsa på miljövänlig teknologi, en bransch där det råder stark tillväxt, på servicetjänster och en nyskapande ekonomi. Det gäller att utnyttja våra starka sidor, det socialt jämlika och högtstående utbildningssystemet samt kulturen och bildningen. Ett exempel på en finländsk framgångssaga är vårt unika biblioteksväsende. Kunniga yrkesmänniskor är och kommer att fortsätta vara Finlands främsta styrka i den internationella ekonomin.

Ansvar för serviceproduktionen ska också i fortsättningen vara offentligt. Vid utbudet av offentliga tjänster är det viktigaste inte hur de produceras utan hur de inverkar på folks livskvalitet, på miljön och den allmänna välfärden. En mångfald av socialt och ekologiskt hållbart producerade tjänster bör stå till buds så att de svarar mot olika människors olika behov. Kommunernas viktigaste lagstadgade tjänster ska dock, för att garantera säkerheten, framför allt ske inom kommunal regi och vara baserad på kommunens egen långsiktiga serviceproduktion.

I ett fungerande samhälle stöder den offentliga, den privata och tredje sektorn varandra. En omfattande offentlig sektor utjämnar inkomstskillnaderna, ökar jämlikheten mellan medborgarna och fungerar som ett socialt skyddsnät. Det utgör det stabila botten på vilket man sedan kan skapa en företagarkultur som baserar sig på kunnande och kreativitet. Inom den tredje sektorn fungerar en mängd allmännyttiga organisationer som inte eftersträvar vinst och som också producerar tjänster åt kommuninvånarna. Deras ställning bör tryggas och värdet på det arbete tusentals frivilliga inom dessa organisationer utför bör erkännas för att de ska bli framgångsrika och klara sig i konkurrensen. De offentliga anskaffningarna bör gynna ekologiskt och socialt hållbara produkter och tjänster, såsom förnybar energi, ekomat och rejäl handel.

Problemen med EU:s inre marknad måste lösas. Varors, tjänsters, kapitalets och människors fria rörlighet har höjt minimikraven på det sociala skyddet i Europa och på jämlikhetspolitiken. Å andra sidan har den fria rörlighetens princip begränsat till exempel staternas möjligheter att idka en alkoholpolitik med betoning på folkhälsan. En ökad handlingsfrihet för Unionen vad gäller basservice är inte önskvärd, basservicen bör beslutas om nationellt.

Den globala ekonomin behöver styrning. Frihandelns försvarare kör en ekonomisk modell som inte bryr sig om miljön, som tillspetsar inkomstskillnaderna ännu mer och utnyttjar konkurrensmässiga snedvridningar. En oreglerad frihandel är inte förenlig med någon nations intressen eftersom den är inriktad bara på kortsiktig nytta. Det finns ingen äkta frihandel, för förespråkarna av den försvarar ofta tullar och exportstöd för att skydda det egna landets ekonomi. Samma regler ska gälla alla länder – dock med beaktande av skillnader i utgångssituation och utifrån rättvisepprinciper. Internationella valutatransaktioner bör regleras med mekanismer som till exempel Tobin-skatten.

Världshandelns regler får inte begränsa staternas möjligheter att svara för sina medborgares välfärd. Utvecklandet av det internationella ekonomiska systemet bör ske på rättvis bas, till exempel bör HIV-mediciner och vacciner mot smittosamma sjukdomar vara förmånliga och tillgängliga överallt. Arbetstagarnas rättigheter bör förbättras globalt. En rejälare och mer hållbar globalisering av ekonomin ger staterna bättre möjligheter än idag att svara på strukturomvandlingen av deras egna arbetsmarknader. Härmed förbättras även Finlands förutsättningar för att idka en långsiktig och socialt hållbar sysselsättningspolitik.

Miljöpolitiken skapar välfärd

En god miljöpolitik ökar välfärden. Genom att förena en ansvarsfull miljöpolitik med utnyttjande av en högtstående miljöteknologi kan Finland bli en föregångare internationellt. Det här skulle skapa en alldeles ny välmåga i hela landet och garantera att vår mat och våra produkter är trygga – nya arbetsplatser skulle uppstå och rörelsefriheten och boendetrivseln öka.

Miljöskyddskraven bör styra all politik. Inom energiproduktionen bör man betona utlokalisering, energibesparing och förnybara energikällor på så sätt att 2/3 av energin år 2050 erhålls genom förnybara energikällor och att energiproduktionens växthusgaser minskar med 80% jämfört med år 1990. För att undvika onödig trafik bör boendeområdena planeras tätt men trivsamt så att den viktigaste servicen ligger nära. Den trafik som är nödvändig bör för att minska på utsläppen i högre grad bestå av kollektiv- och lätt trafik än av privatbilism. Det privatbilsbestånd som kvarstår bör genom beskattning och andra sporrar styras till att framför allt bestå av ekobilar. Också utsläppen från vatten- och flygtrafiken bör begränsas.

Man måste ifrågasätta en kultur som betonar varukonsumtion, för den ökar inte människornas välmåga. Det är varukonsumtionen som orsakar största delen av miljöproblemen och därför bör den miljöbelastning den orsakar minskas genom att tyngdpunkten flyttas. Vi måste övergå till en mer ekologisk konsumtion som sätter värde på fritid och service, en konsumtion som producerar välfärd. Produktmärkningen bör utvecklas för att underlätta valet av mer ekologiska och trygga alternativ.

De centrala principerna för en hållbar utveckling utgörs av försiktighetsprincipen, skadorna ska åtgärdas på plats och den som orsakat skadan ska också ha utgiftsansvaret. Detta förverkligas inom utsläppshandeln när staten delar ut utsläppsrätterna på auktion och förhindrar att oförtjänta vinster går till energiproducenterna. Att producera avfall som inte bryts ner ska göras så olönsamt som möjligt, återanvändningen igen förmånlig och behändig. Kemikaliseringsen är fortfarande ett allvarligt problem både för människor och miljö och vi har alltför liten kännedom om vilken inverkan en betydande del av de ämnen som är i bruk har. Värderingen av skadligheten hos olika kemikalier får dock inte innebära att djurförsöken ökar. Användningen av

kemikalier som misstänks ha skadlig inverkan bör begränsas i enlighet med försiktighetsprincipen, och den nationella kemikaliepolitiken bör utvecklas i enlighet med de villkor tryggheten för människor och miljö ställer.

Jordbruket bör uppmuntras i riktning mot en mer etisk och ekologisk produktion än idag. Innovationer bör förutom inom teknologin sökas inom ekologin, jordbruket kan utvecklas så att näringsämnen återanvänds, miljön omhändertas och husdjurens arttypiska beteende främjas. Att bevara landsbygden livskraftig förutsätter en mångsidigare näringsstruktur. Produktionen av energiväxter såsom rörfen och oljeväxter bör främjas, detsamma gäller tillvaratagandet av biogaser från exempelvis djurspillning. Ekoproduktion bör gynnas, minimikravet är att 20 % av Finlands matkonsumtion inom utgången av år 2015 består av ekomat. Gynnandet av närproducerad mat är vettigt med tanke på dess goda ekobalans och med tanke på regionalpolitiken.

Man bör satsa på förstärkande av företagsamheten och andelslagsverksamheten i synnerhet inom ekologiskt hållbara branscher. Användningen av förnybar energi förbättrar inte bara miljöns tillstånd utan garanterar också servicetryggheten och höjer sysselsättningen i hela landet.

Mat är inte vilken konsumtionsförnödenhet som helst. Var och en har rätt till hälsosam föda, vars ursprung är känt. Vad gäller matdistributionen bör man, istället för det nuvarande systemet som grundar sig på privatbilism och köpcentra, istället gynna närbutiker och direktförsäljning samt utveckla olika sätt att leverera dagligvarorna direkt till konsumenterna. Genmanipulerade organismer får inte komma ut i miljön om man inte kan påvisa att de inte är förknippade med någon miljö- eller hälsorisk. Vegetarianism minskar den ekologiska belastningen och vegetarisk kost bör lyftas fram som ett fullvärdigt näringsalternativ genom att stöda tillgången till information om mångsidig och hälsosam vegetarisk kost.

Ett gott liv som utgångspunkt för den ekonomiska politiken

En framgångsrik ekonomi är den där den mänskliga välmågan ökar. Ekonomisk tillväxt motiveras i allmänhet genom att människornas välmåga ökar. I verkligheten mäter bruttonationalprodukten (BKT) och andra tillväxtmätare dock inte välmågan utan penningekonomin storlek. BKT-tillväxt står heller inte i direkt förbindelse med hur välfärdssamhället finansieras eller sysselsättningsgraden utan det kan till exempel tvärtom handla om produktivitetstillväxt på bekostnad av sysselsättningen. Man måste således börja mäta ekonomisk framgång på ett annat sätt.

Samhällsstrukturen ska stöda försöken att uppnå ett gott liv. En höjning av den levnadsstandard som är baserad på ägande ökar lyckan bara till en viss gräns. En oändlig ökning av rikedomar ska inte utgöra

utgångspunkten för politiken, utan i dess ställe bör man ställa förhindrandet av lidande och tryggheten av grundbehoven.

Vi behöver en tidspolitik där höjningen av arbetets produktivitet ökar löntagarens fritid. Industrisamhällets stora löfte var att när produktiviteten ökar så får människan tid över för annat. Privat gör många redan detta val, men man borde uppnå detsamma inom hela samhället: produktivitetsökningen borde till exempel kunna utnyttjas i form av längre ledigheter och kortare arbetsvecka.

Kreativitet föds av att människan har tid att vara och att tänka.

Att kunna stanna upp är en bristvara idag och hindrar kreativt idékläckande och möjligheten att ifrågasätta. En ständig uppställning av nya mål ökar konkurrensen överallt, och en stressad människa som hela tiden har bråttom trivs allt sämre i arbetet och på fritiden. Förutom bristen på motion ökar bristen på sömn illamåendet. Den kollektiva sömnbristen är verklighet – av de finländska arbetstagarna lider över hälften av minst en timmes sömnbrist varje natt. Den ständigt ökande brådskan och ett konkurrensbetonande samhälle ger heller ingen tid över för goda människorelationer, för verksamhet inom självvalda gemenskaper och en hälsosam ensamtilvaro. Samhället borde göras mildare och mer tolerant inför olika val av livsbanor. En plats där man har rätt att vara långsam och till och med att misslyckas.

Från ett linjärt karriärtänkande till en mjuk våg – de krav som ställs på oss ska anpassas till vår livssituation. I början av vågen, den tid då barnen föds och är små, bör bägge föräldrarna, om de så vill, ha möjlighet att arbeta halvtid eller jobba på distans. På så vis har de möjlighet att vara mer med barnen, uppleva en maklig vardag och må väl. När barnen vuxit sig större kan föräldrarna återvända till jobbet på heltid. När åren gått ska det igen finnas en möjlighet att arbeta deltid, att utnyttja de kunskaper man förvärvat och förmedla dem vidare. När det finns tillräckligt med tid för vila och förströelser mår människan bra, oberoende av ålder.

Grundinkomsten skapar ett humant arbetsliv

Den skyddslöshet förändringarna inom arbetslivet ger upphov till återspeglas inom hela samhället. Vi bör söka lösningar som å ena sidan förstärker grundtryggheten och å andra sidan ökar folks möjligheter att byta till ett nytt jobb. Socialskyddet som ligger till grund för det nordiska välfärdssamhället har på ett betydande sätt befrämjat den samhällseliga rättvisan. Systemet måste dock utvecklas för att svara mot nutidsmänniskornas föränderliga behov. Dagens socialskydd är i alltför hög grad knutet till individens arbetshistoria, och därmed blir tryggheten för de arbetslösa och för snuttjobbarna svag. Grundtryggheten får inte vara tillfällig, även om arbetet är det.

Man bör ta i bruk en månatlig grundinkomst för varje vuxen medborgare. En för alla lika stor grundinkomst – något som även gått under namnet medborgarlön – skulle garantera en rimlig utkomst och

ersätta huvuddelen av de nuvarande grundtrygghetssystemen. Grundinkomsten ger människorna frihet och tid att göra de livsval de önskar. Den ökar utbudet på arbete och mångfalden av det, eftersom en stor del av deltidsarbetet och det arbete som baserar sig på ens hobbyer skulle bli ekonomiskt lönsamt. När arbete blir möjligt för fler än idag skulle även minskningen av försörjningsrelationen som den åldrande befolkningen ger upphov till lindras. Samtidigt skulle det skuldbeläggande och skuld påtagande som idag förknippas med nyttjande av socialskydd upphöra och effektivisera socialadministrationen samt minska det byråkratiska godtycket. Grundinkomsten hjälper folk att planera sina liv oberoende av föränderliga arbets- livssituationer, och förstärker trygghetskänslan, hoppfullheten och förmågan att behärska sitt eget liv.

Ett socialskydd som grundar sig på en grundinkomst förbättrar företagarnas och småinkomsttagarnas situation. Det bör finnas en sporrande möjlighet att förena förvärvsinkomster och samhällsstöd. Med en grundinkomst blir även små tilläggsinkomster lönsamma och därför skulle systemet förbättra såväl snuttjobbarnas som de studerandes situation, liksom även deras som står utanför arbetsmarknaden. Grundinkomsten skulle stärka företagarnas inkomsttrygghet och göra företagandet till ett säkrare livsval än idag, på samma sätt skulle det öka möjligheterna till produktiv verksamhet utanför arbetslivet, såsom konstnärligt skapande och frivilligarbete. En grundinkomst skulle ge människorna ny tro på företagsamhet och förverkligande av de egna drömmarna.

Arbetsformerna och arbetstakten bör anpassas efter människornas behov. En lycklig arbetstagare är en god, kreativ och effektiv arbetstagare. På grund av att gränsen mellan arbete och fritid suddats ut ökar även behovet av ett smidigare arbetsliv, var och en bör ha möjlighet att friare definiera sin arbetstid i enlighet med sina egna utgångspunkter. Till exempel bör altemneringsledighetssystemet stödas för det gör det lättare att orka i arbetet, och ökar den allmänna välmågan. Var och en bör ha rätt att planera sitt liv också längre in i framtiden, omotiverade snuttjobb får inte skapas då arbetsbehovet är konstant.

III Mera demokrati

En bättre värld föds inte som given ovanifrån, utan genom människornas frivilliga verksamhet. Människorna bör på olika sätt och i vidsträckt omfattning kunna påverka gemensamma angelägenheter, såväl lokalt, nationellt som globalt. Möjligheten att påverka den omgivande världen är en del av ett betydelsefullt och gott liv. Rätten att delta i beslutsfattandet får inte basera sig på härkomst utan på ett öppet och deltagande medborgarskap. Medborgarskapet bör ses som ett samhällsavtal mellan alla i Finland bosatta personer och som ett förbindande till demokratiska och humana värden. Den representativa demokratin måste kompletteras med en direkt deltagande demokrati, där initiativet till beslut också kan komma direkt från av en grupp medborgare. En av befolkningen åberopad folkomröstning ska vara bindande. Även företagen och affärlivet ska i proportion till sin makt bära ansvar för den gemensamma välfärden. Med vår globala politik vill vi etablera rejäla och ekologiskt hållbara spelregler och trygga mänskliga rättigheter och en grundutkomst för var och en.

Makten tillhör folket

Det bör skapas lika möjligheter för alla att vara med och definiera de livsvillkor vi människor ställer upp för oss själva. Den nuvarande representativa demokratin, där folk är inbördes jämlika bara under valdagen räcker inte för de gröna. Vi måste få mer demokrati och den måste fördjupas. Den gröna formen av demokrati uppstår där människor har att göra med varandra, utbyter erfarenheter och åskådning och strukturerar sin gemensamma sanning och reglerna för den. Det väsentliga är att allting människan kan påverka bör vara möjligt att ifrågasätta.

Vi behöver förutom gräsrotsdemokrati även representativ demokrati. Den representativa demokratin bör göras genomskinligare. Det bör skapas nya sätt för ledamöter och väljare att ha kontakt med varandra. Medborgardemokratin bör inte begränsas bara till Finland och Europeiska unionen. Eftersom vår nationella demokrati skapades genom människors frivilliga verksamhet kan även globaldemokratin utgå från gräsrotterna. Enligt de gröna kan man ägna sig åt globaldemokrati såväl i FN:s högkvarter som i förortens klubblokal. De gröna anser också att Europeiska unionens institutioner bör demokratiseras, liksom även de globala organisationerna.

Det bör bli lättare att erhålla medborgarskap och man bör utöka de övriga i landet bosattas möjligheter att delta i samhällslivet. Medborgarskapsbegreppet bör vidgas, istället för härkomst bör finländskt medborgarskap ses som ett samhällsfördrag mellan alla som bor i landet och som en bindning till demokratiska och humana värderingar. Man kan inte längre tala nationalstater, eftersom det redan från början konstgjorda begreppet om ett folk som delar samma ursprung, har föråldrats på grund av invandring och den fria rörligheten inom EU. Det bor tiotusentals

människor i Finland vars ställning på grund av avsaknad av medborgarskap är orimligt ojämlik. Också deras möjligheter att delta i samhällslivet bör stödas. I rättvisans namn bör alla i Finland bosatta ha rätt till basservice.

Medborgarna – i ovan definierad mening – bör garanteras tillräckliga förutsättningar att diskutera och förbereda frågor och fatta beslut i gemensamma ärenden. Den deltagande demokratis naturliga kärna är den människogemenskap som redan existerar. Den deltagande demokratin förverkligas områdesvis, i bostadshus, konsumenter emellan och dem emellan som nyttjar samhällsliga tjänster samt på arbetsplatserna. Förutom att skapa en egen gemenskap är dess uppgift att påverka i kommunala, i nationella, i europeiska och till och med i globala frågor. Den deltagande demokratis grupper bör garanteras tillräckliga resurser för att kunna övervaka myndigheternas verksamhet. Formen för den deltagande demokratin kan vara mångbottnad och den kan organiseras bland annat av staten, kommunerna, Europeiska unionen, medborgarrörelserna och partierna.

En icke-våldsbetonad och öppen medborgarlovdad som riktar sig mot oetisk verksamhet måste godkännas som ett sätt att påverka. Var och en ska ha rätt att kritisera och motsätta sig olägenheter i samhället, till exempel bör vapenvägran befrias från straffrättsliga påföljder. Genom historien har folk byggt upp ett bättre samhälle tack vare enskilda individers mod att sätta sig upp mot oetiska, diskriminerande eller miljöförstörande handlingar.

Den upplysta konsumenten kan styra utvecklingen av ekonomin. En konsument som är medveten om följderna av och incitamenten till sina köpbeslut skapar en positiv tävlan i samhällsansvar mellan företagen. Den här verksamheten bör stödas bland annat genom att öka genomskinligheten och öppenheten, och genom att utvidga användningen av frivillig produktmärkning. Goda exempel på detta är den rejäla handeln och eko-produktionen.

Principerna om lika deltagande och demokrati bör förverkligas också i informationssamhället. Bygandet av informationssamhället har blivit ett av de stora nationella projekten. Storföretagen och myndigheterna har resurser att köra sina egna intressen, men konsumentens och medborgarens synvinkel riskerar att hamna i lä. Det gäller att se till att människan röst blir hörd i den lagstiftning som formar vår framtid.

Medborgarnas rätt till mångsidig information är en förutsättning för demokrati. Den deltagande demokratin kräver en kontinuerlig diskussion och tillgång till information. De nya sätten att förmedla information bör öka växelverkan mellan beslutsfattare och medborgare, och på så sätt göra det lättare för folk att bilda sig en åsikt och uttrycka den. Genom att utveckla den representativa demokratin till att bli interaktiv kan man bygga upp en diskuterande demokrati, vars beslut är baserade på ett öppet och jämlikt utbyte av åsikter. Intimitetsskyddet och medborgarfriheterna bör ombesörjas även i informationssamhället.

Den direkta demokratin kompletterar den representativa demokratin.

Det behövs direkt demokrati i allt beslutsfattande. Nationella och kommunala folkomröstningar bör bli vanligare och deras utslag bindande. Med stöd av ett tillräckligt stort antal medborgare ska det vara möjligt att underställa ett medborgarinitiativ eller ett beslut fattat av de folkvalda en bindande folkomröstning. Inom kommunerna bör man mer än hittills ta i betraktande kommuninvånarna när viktiga frågor förbereds och uppmuntra till medborgarinitiativ. Den representativa demokratin bör förnyas för att garantera jämlikheten mellan medborgarna och partierna, detta förutsätter till exempel att valkretsarna och valsätten blir rättvisare.

Också den representativa demokratin och partierna bör svara på tidens utmaningar.

Politik är kampen mellan olika alternativ och ideologier. Det ofta använda begreppet realpolitik är vilseledande på så sätt att det ger intryck av att det skulle kunna finnas en värdeneutral, rationell politik fri från ideologier. Så är det dock inte, och bristen på alternativ är ägnad att minska människornas intresse för politik. Om det bara finns ett alternativ gör det detsamma vem som förverkligar det. Det är nödvändigt att återge politiken dess heder. Partierna behövs för att bygga ett bättre samhälle. I detta arbete fungerar medborgarsamhället i fruktbar samverkan med partierna som deras utmanare och som ifrågasättare av deras sätt att verka.

En öppnare Europeisk union

Det är tid att öppna Europeiska unionen för medborgarna.

EU grundades ursprungligen som en mellanstatlig organisation och man ansåg det inte nödvändigt att medborgarna skulle ha möjligheter till direktpåverkan. När unionens befogenheter blivit större är det dock befogat att förstärka öppenheten och demokratin i unionens eget beslutsfattande. Att öka Europaparlamentets makt och dess öppenhet kan ses som en del av förstärkandet av medborgarnas påverkningsmöjligheter.

Medborgarna bör också ges direkta påverkningsmöjligheter.

När man beslutar om grundlagsenliga frågor har folkomröstningar i praktiken blivit regel inom hela unionen. Även i Finland bör man ändra grundlagen så att den liknar den modell man har i Danmark. Detta skulle innebära att riksdagsbeslut, som i betydande grad överför nationella befogenheter till överstatliga organ, såsom till unionen, skulle underställas medborgarna att godkänna eller förkasta.

Målsättningen är ett starkt europeiskt medborgarsamhälle.

Ett sådant föds när man i EU-länderna får upp ögonen för gemensamma problem och föreslår gemensamma lösningar på dem.

Medborgarsamhällets kärna består av europeiska medborgarorganisationer, deras verksamhetsförutsättningar bör förstärkas. Europeiska unionens och medlemsländernas regeringar får medborgarnas förtroende bara genom gärningar som visar att man på allvar vill förbättra folks livskvalitet. Dessutom bör Europeiska unionen

fungera som en föregångare och ta i bruk ett öppet medborgarskap som godkänner alla människor som bor inom området som EU-medborgare. I detta nu bor det i medlemsländerna hundra tusentals eller rentav miljoner människor, som inte har något EU-lands medborgarskap, i praktiken tvingas de leva utan grundtrygghetsgaranti. Ett EU-medborgarskap skulle ge dem de rättigheter lagen stipulerar och möjligheter att påverka beslutsfattandet inom EU. Också utvidgningen av unionen ska ses som en möjlighet att främja demokrati och välstånd överallt i Europa.

Det kan inte finnas demokrati utan öppenhet och lika deltagande.

Offentligheten är numera en viktigare princip än hemlighållandet, men ändå har i synnerhet regeringarna ägnat sig åt hemlighetsmakeri i ett flertal frågor. Europeiska unionen kan inte bli demokratisk om inte det nationella EU-beslutsfattandet är demokratiskt, och vice versa förlorar det nationella hemlighetsmakeriet sin grund om öppenheten inom EU-lagstiftningen ökas. Man bör ta i bruk könskvotering inom de av EU utnämnda organen, såsom kommissionen och domstolarna. Europeiska unionen bör även överväga att utlysa kvoter för de europeiska företagens styrelser.

Globaliseringen behöver styrning

När ekonomin är internationell måste också politiken

internationaliseras. Globaliseringen är inte bara ett fenomen inom ekonomin. Målsättningen bör vara ett globalt system som skapar rejäla spelregler för handeln och ekonomin och tryggar de mänskliga rättigheterna. En demokratisk styrning av globaliseringen ger större möjligheter än idag till en mer jämlik kulturell växelverkan mellan olika länder och kultursfärer. Det handlar med andra ord även om ett sätt att bygga upp en rättvisare, mer hållbar värld med större kulturell mångfald. Vägen är lång, men steg i rätt riktning måste modigt tas och med medvetenhet om målet.

De mellanstatliga organisationerna bör demokratiseras.

Globaliseringen har berövat i synnerhet de enskilda staterna deras maktbefogenheter, staterna har å sin sida som motåtgärd överfört makt till övernationella aktörer. Den mest betydelsefulla av dem är Europeiska unionen, som anklagats för att lida av ett demokratiunderskott. Betydligt mer odemokratiska är dock de rent mellanstatliga organisationerna, som skapar spelregler för den internationella handeln och ekonomin. Öppenheten och demokratin inom WTO, världsbanken och den internationella valutafonden bör ökas och deras främsta målsättning bör vara att främja en socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Att förnya världshandeln så att globaliseringens förtjänster fördelas rättvisare är det bästa sättet att öka den sociala tryggheten för alla.

Det bör grundas en global miljöorganisation underställd FN.

Den globala miljöpolitiken behöver ett starkt ledarskap och ordentliga kliv framåt. Den nya organisationens uppgifter vore att leda klimatpolitiken, skapa bindande regler samt konkreta och tillräckliga utsläppsmål, och även övervaka att de följs.

Europeiska unionen bör bli en föregångare när det gäller att behärska globaliseringen. EU bör främja uppkomsten av internationella och bindande spelregler. Detta innebär också större befogenheter inom unionen än idag i frågor, där konkurrensen mellan staterna eller de mångnationella storbolagens verksamhet äventyrar människors eller miljöns välbefinnande.

Demokrati, mänskliga rättigheter och rättvisa bör betonas i det internationella systemet. Förenade nationerna bör förnyas och dess betydelse stärkas så att en enda stormakts styrkepolitik inte kommer åt att styra världspolitik. Rädslan för terrorism får inte leda till att västländerna inskränker på demokratin, för begränsning av individens frihet och de mänskliga rättigheterna minskar inte på terrorismen. Demokratin bör tvärtom utvidgas. Historiska meningsskiljaktigheter och konflikter som härrör sig från kolonialtiden bör lindras, till exempel genom att ta itu med historiska barlaster på samma sätt som den sydafrikanska sanningskommissionen gjort. Ursprungsfolkens rättigheter bör förverkligas. Det internationella samfundet bör målmedvetet kämpa mot kvinno- och barnhandel, mot bruket av barnarbetskraft, tortyr, diskriminering och våld mot civila samt arbeta för att dödsstraffet avskaffas överallt i världen.

Att inverka på globaliseringen kräver verklig kunskap. Till grund för besluten bör man ha aktuell och könsdifferentierad kunskap om globaliseringens verkliga effekter, till exempel på människors liv och på sysselsättningen. Fattigdomen både i Europa och i utvecklingsländerna håller på att feminiseras, för det är kvinnorna som i allt högre grad nyttjas som tillfällig arbetskraft överallt i världen. Ändå är sysselsättningen av kvinnor det säkraste sättet att se till att familjen som helhet hålls ovanför fattigdomsgränsen, på motsvarande sätt ökar kvinno- och barnhandeln i fattiga länder om arbetslösheten bland kvinnorna är hög. Även om det s.k. glastaket som begränsar kvinnors arbetskarriär delvis är borta i de utvecklade länderna, och kvinnor till och med kan hittas i företagets högsta ledning, drabbas en del av kvinnorna av bestående fattigdom. Denna utveckling kan brytas bara genom att man griper in i globaliseringsutvecklingen och världshandelns strukturer – de som idag styrs av affärsvärlden.

Framtiden byggs av det vi gör idag. Med hjälp av den gröna politiken är det lättare att bygga upp en bättre morgondag för alla.

Vår uppgift är en rejäl förändring!